

4. Кметь В.Ф. Інвестиція в майбутнє //Каменяр.- № 7, жовтень.- 2012.- Режим доступу.- <http://kameniar.lnu.edu.ua/?p=2937>

5. Кметь В.Ф. Acta Diurna – бібліотека майбутнього? // Каменяр.- № 1, вересень.- 2014.- Режим доступу.- <http://kameniar.lnu.edu.ua/?p=4484#more-4484>

6. Романюк, М. М. Схема повного бібліографічного опису періодичного видання [Text] / М. М. Романюк, М. В. Галушко ; НАН України, Львівська наук. б-ка України ім. В. Стефаника. - Л. : [s. n.], 1994. - 22 с.

РОЗВИТОК ІНТЕРЕСУ ДО КНИГИ ТА ЧИТАННЯ – ОСНОВНА СКЛАДОВА РОБОТИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

Циганок О.М.

Наукова бібліотека Подільського державного аграрно-технічного університету
(м. Кам'янець-Подільський)

Стаття висвітлює розвиток інтересу до читання у студентської молоді. Роль бібліотек в популяризації традиційних паперових книг і використання книг на електронних носіях.

Ключові слова: книга, читання, керівництво читанням, бібліотека, робота з користувачем.

Процеси глобалізації в усіх сферах життя суттєво впливають на рівень культури суспільства, основним показником якої були і залишаються книга і читання.

На початку тисячоліття, в епоху технологічної революції, людство, як і раніше, цінує книгу. Книга фіксує і поширює наукові і культурні досягнення цивілізації, є дієвим інструментом формування суспільних цінностей. Завдяки книзі ми дістаємо доступ до знань, духовних і моральних цінностей, творчих досягнень. З книгою – продуктом писемної культури – тісно пов'язана доля нашої національної культури.

Читаюча нація – це мисляча нація. На державному рівні є усвідомлення значення розвитку інтересу до читання. Про це свідчить Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.09.2009 р. №1228-р про схвалення концепції Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року.

В цій концепції викладені причини виникнення проблеми. Зазначено, що

інтенсивна інтеграція України у світовий інформаційний простір в сучасних умовах глобалізації та науково-технічного прогресу призводить до того, що разом із поширенням кращого світового досвіду у сфері інформаційного забезпечення суспільства країна повною мірою зазнає наслідків загальносвітових негативних тенденцій, зокрема, зниження інтересу до читання.

Сучасна соціокультурна ситуація призвела до зниження авторитету друкованого слова.

Підтримка читання – це стратегічно важливий елемент культури, інструмент підвищення інтелектуального потенціалу нації, творчого розвитку особистостей.

Сьогодні книга і читання дещо втрачають свої позиції по відношенню до інших високотехнологічних засобів комунікації. Але прихильників читання традиційної паперової книги завжди буде багато, адже спілкування з друкованою книжкою викликає особливі відчуття, ніби спілкуєшся з живою людиною.

Сучасна паперова книга пройшла довгий віковий шлях. Зародкова писемність виникла біля п'яти тисяч років до нашої ери. Перші алфавіти з'явилися у євреїв і фінікійців біля 1 500 років до н.е. Приблизно тоді ж виникли китайські ієрогліфи.

Книги писались на дощечках, глиняних табличках. В Єгипті використовувався папірус.

В 105 році нашої ери було винайдено папір.

Всі книги писались вручну. Тиражувати їх було дуже трудомістким процесом. В ІХ ст. китайці навчилися друкувати книги. В Європі друкування книг з'явилося в XV ст.

Винахід друкованих видань дозволив зробити книгу більш доступною. Звичайно, в ті часи поширення книжок було невелике. Причина – люди не вміли читати. Але книга і читання набували все більшої популярності.

Поступово книжка набула того вигляду, до якого ми звикли сьогодні: прошиті сторінкові зошити в середині і обкладинка зовні.

В Україні книгу шанували здавна, з часів Київської Русі. Книжкова наука в нашій Батьківщині почалася за часів князя Володимира. І ще більшого розвитку здобула при Ярославі Мудрому.

Книга – дотик до вічності, а бібліотека з її фондами – осередок знань багатьох поколінь.

Читання – це головне уміння людини, без якого вона не може пізнавати оточуючий світ. Французький письменник Д.Дідро ще в XVIII ст. сказав: «Люди перестають мислити, коли вони перестають читати».

Основними центрами, які накопичують і зберігають інформаційні документи, є бібліотеки. Книгозбірні є важливою складовою соціуму, що покликаний забезпечити духовний розвиток і саморозвиток особистості, навчити молодь мистецтву творити себе і своє життя.

Бібліотеки країни переживають складні часи. Брак коштів зменшив поповнення книжкових фондів. Інформатизація суспільства заміняє читання традиційних паперових книг, читанням з екранів моніторів, або слуханням аудіокниг.

Сьогодні читання пронизує усі сфери життєдіяльності людини. Воно є основою освітньої, пізнавальної, інформаційної, професійної сфери її діяльності.

Культуру читання слід всіляко виховувати, формувати і пропагувати, щоб вона не канула в забуття.

Є декілька факторів, що спричинили падіння читацької культури, зниження інтересу до читання. Серед них:

- зниження економічного та морально-культурного рівня життя нашого суспільства;
- засилля мас-медійної культури;
- захоплення сучасної молоді комп'ютерними технологіями та Інтернетом;
- відсутність комплексної програми розвитку читацької культури особистості.

Читання – це творчий процес, в якому людина співвідносить свій особистий досвід, свої індивідуальні особливості, інтереси, цінності із змістом книги. Саме в цьому випадку книга стає частиною внутрішнього світу читача, сприяючи збагаченню його досвіду.

При допомозі читання засвоюються базові цінності, формується особистість. Люди, що читають, вміють чітко мислити, адекватно оцінюють ситуацію, швидко знаходять правильне рішення. Науково доведено, що люди, які читають, мають більший обсяг пам'яті і краще володіють мовою.

В умовах сучасних інформаційних технологій спосіб читання дещо змінився. «Цифрова революція» не оминула і книгу. В теперішній час в Інтернеті функціонує велика кількість ресурсів, на яких можна знайти версії книг найрізноманітніших жанрів.

Розповсюдження текстової інформації в електронному вигляді дозволяє користувачеві реалізувати ряд нових можливостей: перехресні посилання, тобто операції, які зв'язують різні текстові одиниці; контекстний пошук; звернення до словників і

довідників тощо. Тим самим «електронний» текст ставить під сумнів саме поняття «книги». Виникає віртуальний простір, у якому стираються відмінності між жанрами. Усі тексти стають рухливими і відкритими. Електронну книгу можна миттєво переслати в любий куточок світу.

E-book зробив запаморочливу кар'єру. Продаж пристроїв для їх відображення стрімко росте. На них читають не тільки белетристику, але і учбову літературу.

Однак вчені довели, що людський мозок віддає перевагу друкованому тексту. Інформація, яку почерпнули з традиційної паперової книги, довше залишається в пам'яті, а саме читання більш вдумливе і спонукає уяву працювати активніше, ніж при користуванні електронними пристроями.

Університетська молодь в зв'язку з поширенням інформаційних технологій, Інтернету менше любить і цінує книгу. І це факт, який важко заперечити. А книга – це не лише паперовий носій інформації, це символ розуму, знання, культури.

Традиційне читання вступає в конкуренцію з віртуальними образами. Але якщо потрібно щось вивчити, треба читати текст на папері, він краще запам'ятовується, аніж текст з електронної книги, стверджує Кейт Гарленд із Британського Університету Ластера. Тому, хоча читачі все частіше звертаються до електронних книжок, вони ще довго не відмовляться від фоліантів, які мають запах паперу і типографської фарби.

Підтримувати інтерес до традиційної паперової книги покликані бібліотекарі. Розвиток інтересу до читання – це основна складова бібліотечної роботи.

Досвід роботи з користувачами в науковій бібліотеці Подільського державного аграрно-технічного університету свідчить про те, що пробудження стійкого бажання читати, навіть захоплення читанням, вимагає не епізодичного звернення до книги, а систематичної роботи по керівництву читанням на протязі декількох років.

В бібліотеці студент, молода людина, формується як читач. В цьому полягає мета і зміст діяльності бібліотекаря.

В наш час, коли інтерес до читання зменшується, важливо конкретно, дієво допомогти кожному читачеві вибрати книгу, яка його зацікавить. Опитуючи студентів перших і других курсів про їх інтерес до читання, бібліотекарі наукової бібліотеки ПДАТУ відзначили, що після вступу до вишу молодь стала читати менше, ніж у школі. Читають, як правило, навчальну літературу (і на паперових, і на електронних носіях), а художніми творами цікавляться дуже мало. Причому читання з екрана опитуванні вважають досить комфортним.

Паперова книга – це одна реальність тексту і одна практика читання, а електронна

– зовсім інша.

На читання впливають різноманітні фактори: об'єктивні умови життя, особливості людини, індивідуально-психологічна характеристика. Для дієвого впливу на цікавість до читання, для керівництва читанням необхідно систематично вивчати користувача, як в соціальному, так і в психологічному плані. Одна з найважливіших умов формування читача – знання його психології. Правильним є твердження, що бібліотека має справу з читачем, який є об'єктом її діяльності і суб'єктом читання.

Основне покликання бібліотек – це популяризація книги як джерела інформації. Бібліотеки вищих навчальних закладів, для розкриття своїх фондів і залучення студентів до читання, повинні використовувати як традиційні бібліотечні методи роботи, так і нові, пов'язані з інформаційними технологіями.

Бібліотека повинна бути там, де її читач. Реалії такі, що читач все більше звертається до електронних пошуків інформації. Тому формою пропаганди книги стають електронні тематичні списки літератури, анотовані списки літератури, списки нових надходжень. В практику бібліотечної роботи увійшли віртуальні книжкові виставки, презентації книг і таке інше.

Враховуючи тенденції інформатизації суспільства, бібліотеки повинні дедалі більше уваги приділяти керівництву читанням. При цьому акцент робити на твори художньої літератури, тому що це є духовний розвиток молоді особистості.

Практика показує, що краще за все використовувати малі мобільні форми бібліотечної роботи. Наприклад, огляд однієї книги, невелика бесіда про дві-три книги, книжкова полицка одного автора або одного видання.

Популяризація книги і читання неможлива без індивідуальної роботи з читачем. В цьому сенсі особливого значення набуває найважливіша ланка індивідуальної роботи з читачем – бесіда. Це найтрудомісткіша ланка, тому що методика і зміст її проведення завжди суто індивідуальні.

Індивідуальна робота з читачем дає можливість бібліотекарю кваліфіковано керувати вибором видань, впливати на їх сприйняття та оцінку. Висока культура індивідуального спілкування з читачем включає вимогу вміння бібліотекаря знаходити і використовувати проблемні ситуації, елементи нового, раптового, причинно-наслідкові зв'язки. Наприклад, виконуючи запит користувача, йому пропонують приймати участь в бібліографічному пошуку. При цьому з літературою по основному запиту пропонуються видання, які також можуть зацікавити читача.

Таким чином, одночасно використовується комплекс бібліотечно-бібліографічних

засобів. Бібліотекар створює цілісну систему читання, сприяє постійному підвищенню культури читання.

Серед форм популяризації книги і керівництва читанням (книжково-ілюстровані виставки і огляди, лекторії тощо) особливе місце займають клубні форми пропаганди книги. Ця форма бібліотечної роботи пов'язана, здебільшого, з творами художньої літератури.

В бібліотеці ПДАТУ працює літературний клуб «Ліра», який не тільки розповсюджує знання, але і об'єднує людей, формує спільні погляди і психологічну єдність. В літературному клубі широкі можливості для спілкування читачів, в основі якого лежить спільність думок, оцінок направленості інтересів.

Нині перед бібліотеками гостро стоїть проблема втрати читача, яка пов'язана з надмірною інформатизацією особистості. Цей процес поглинає пріоритет книги як джерела знань.

Вся діяльність університетської бібліотеки повинна бути направлена на те, щоб спілкування студента з книгою стало особливою потребою. Тому що читаюча молодь – це громадяни держави, від яких залежить рівень розвитку науки, виробництва, бізнесу, культури.

Бібліотекарі в європейських державах не страждають відсутністю читачів в бібліотеках. Там бібліотека – це серце університету. Студент розуміє, що без допомоги бібліотекаря, без ресурсів бібліотеки, він не напише грамотно наукову роботу. Це як аксіома. І ми також перейдемо до такого положення речей. Але для цього бібліотека повинна мінятися разом з читачем.

Відповідно завданням бібліотек на сучасному етапі є: позиціонування бібліотеки як соціального інституту підтримки та розвитку читання; організація роботи щодо залучення студентів до систематичного читання; формування в студентській спільноті довіри до бібліотеки як місця, де завжди можна знайти розуміння та отримати потрібну інформаційну допомогу.

Читання поки що є єдиною інтелектуальною технологією засвоєння накопиченого людством знання. Ця характеристика зберігається незмінною незалежно від того, як здійснюється читання, – з листа чи екрану. Саме ця характеристика робить читання незмінним як для розвитку суспільної особистості, так і для нового інформаційного суспільства в цілому.

Без книги і читання неможливі розвиток особистості, її освіта, професійне становлення.

Читання має бути стратегією усього життя кожної людини. Будь-коли людина може знайти допомогу і пораду в книзі, читанні, бібліотеці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк О.В. Культура читання як фундамент інформаційної культури особистості [Електронний ресурс] / О.В.Антонюк.- Режим доступу до ст.: <http://knyhobachennia.com/?category=2&article=188>
2. Бібліотека – територія читання: метод. посіб. / [уклад.: І.А.Пилипенко та ін.]- Донецьк: С.г. вид. дім, 2009.- 33 с.
3. Іщенко Л.І. Книга на тлі доби / Л.І.Іщенко // Бібліотека в освітньому просторі / МОНУ; ХНУ НБ.- Хмельницький, 2012.- Інформ. бюл. №13.- С.6-11.
4. Михеев Д. Книга бумажная, книга электронная [Электронный ресурс] / Денис Михеев.- Режим доступа: http://traditio-ru.org/wiki/Денис_Михеев:Книга_бумажная,_книга_электронная.
5. Чепелева Н.В. Читання як чинник інтелектуального розвитку особистості [Електронний ресурс] / Н.В.Чепелева.- Режим доступу: <http://refdb.ru/look/1252134.html>.
6. Шевчук В.А. Індивідуальна робота з читачем – запорука успішної роботи бібліотекаря / В.А.Шевчук // Наук. пр. КПНУ ім. Івана Огієнка.- Кам'янець-Подільський, 2015.- Вип.4.- С.224-229.- (Серія «Бібліотекознавство. Книгознавство»).

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ БІБЛІОТЕКИ ТА ЇХ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НОВОЇ ФОРМАЦІЇ

Цимбалюк С.Я., Добрянська Н.Б.

Наукова бібліотека

Національного університету державної податкової служби України (м. Київ)

У статті проведено аналіз процесу взаємодії бібліотеки вищого навчального закладу і користувачів інформаційних ресурсів у сучасних умовах перетворень, що виникають під впливом вимог часу і розвитку інформаційних технологій у бібліотечній сфері та освіті